

Handleiding
Populatiетellingen
Patrijs

COLOFON

Samenstelling: Maja Roodbergen

Redactie: Fred Hustings

Lay-out: John van Betteray

Foto's omslag: Eckhard Gottschalk & Piet Peijs

Druk: PDF

Eerste druk

© Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen, december 2012

ISBN 978-90-72121-28-8

Gelieve als volgt te citeren:

Roodbergen M. 2012. Handleiding Populatie tellingen Patrijs. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

De populatie tellingen Patrijs worden georganiseerd in het kader van het Jaar van...

Sovon en Vogelbescherming zetten jaarlijks een vogelsoort extra in de belangstelling. Tellers kunnen dan een belangrijke bijdrage leveren aan meer kennis omtrent het voorkomen en de biotoopeisen van de betreffende vogelsoort. Kennis die bijvoorbeeld gebruikt kan worden om gerichte beschermingsmaatregelen op te zetten. Zo is er een Jaar van de Scholekster, Boerenzwaluw en klauwieren geweest.

In 2013 staat een verdwijnende soort van het boerenland centraal in het Jaar van de Patrijs.

Adres:

Sovon Vogelonderzoek Nederland. Postbus 6521, 6503 GA Nijmegen

Bezoekadres: Natuurplaza (Mercator 3), Toernooiveld 1, 6525 ED Nijmegen

Tel. 024-7410410

Email info@sovon.nl

Homepage www.sovon.nl

INHOUD

Samenvatting	2
1. Inleiding	3
2. Opzet tellingen	4
2.1. Telgebied	4
2.2. Telperiodes	4
2.2.1. Voorjaar	4
2.2.2. Nazomer	4
2.2.3. Winter	4
3. Telmethode	6
3.1. Basistellingen	6
3.2. Avondtelling met geluid (voorjaar)	6
4. Perceelkenmerken	7
5. Gebied claimen en invoer	9
5.1. Gebied claimen	9
5.2. Invoer gegevens	9
Bijlage 1. Gebied claimen en invoer, stap voor stap	10
Stap 1. Contact leggen	10
Stap 2. Aan de slag	13
Stap 3. Invoer waarnemingen	17
Stap 4. Totalen en uitkomsten	21
Stap 5. Beheer module	23

SAMENVATTING

Waarom

De stand van de Patrijs is sinds de jaren zeventig met meer dan 95% afgenomen. Sovon en Vogelbescherming slaan de handen ineen om inzicht te krijgen in de oorzaken van de afname en met adviezen voor Patrijs-vriendelijk terreinbeheer te komen.

Populatietellingen

Populatietellingen vormen de basis van het onderzoek. Ze richten zich op:

- Voorkomen en aantallen
- Jongenproductie
- Overleving

Telgebieden

De telgebieden dienen niet kleiner dan 25 ha en niet groter dan 200 ha te zijn.

Telperioden

Het telgebied wordt verschillende malen afgezocht op Patrijzen. Twee tellingen zijn verplicht, extra tellingen worden sterk aanbevolen:

- Voorjaarstelling, 15 februari – 31 maart, bedoeld om broedvogels te tellen [minimaal één telling verplicht]

- Nazomertelling, 1 – 30 september, bedoeld om jongenproductie en overleving in broedseizoen vast te stellen [minimaal één telling verplicht]
- Wintertelling, 1 december – 1 februari, bedoeld om winteroverleving vast te stellen [aanbevolen]

Veldmethode

Zoek gebieden met de kijker of telescoop af vanaf wegen en paden. Maak zonodig insteken in onoverzichtelijk gebied. Geluid afspelen (avond in voorjaar) levert soms goede (aanvullende) resultaten op, maar doe dit na de reguliere telling.

Noteer perceelkenmerken.

Nulwaarnemingen: belangrijk

Ook het ontbreken van Patrijzen in een telgebied is waardevolle informatie! Het levert belangrijk referentiemateriaal op voor gebieden waar de soort wel nog voorkomt.

Doorgeven tellingen

De tellingen worden digitaal doorgegeven. Bijlage 1 legt stap voor stap uit hoe dat werkt.

Jaar van....

Sovon en Vogelbescherming zetten jaarlijks een vogelsoort extra in de belangstelling. Tellers kunnen dan een belangrijke bijdrage leveren aan meer kennis omtrent het voorkomen en de biotoepeisen van de betreffende vogelsoort. Kennis die bijvoorbeeld gebruikt kan worden om gerichte beschermingsmaatregelen op te zetten. Zo is er een Jaar van de Scholekster, Boerenzwaluw en klauwieren geweest.

In 2013 staat een verdwijnende soort van het boerenland centraal in het Jaar van de Patrijs.

1. INLEIDING

Sinds de jaren zeventig is de patrijzenstand met ruim 95% afgenomen. Sovon en Vogelbescherming Nederland willen daar verandering in aanbrengen en hebben daarom 2013 uitgeroepen tot het Jaar van de Patrijs. Naast het uitvoeren van beheermaatregelen willen we ook meer inzicht krijgen in de mogelijke oorzaken van die achteruitgang. Dit doen we onder andere door middel van populatietellingen. Hiermee hopen we zoveel mogelijk gegevens over de Patrijs te verzamelen en deze vervolgens gebruiken om een selectie te maken van maatregelen die het meest kansrijk zijn om de achteruitgang van de Patrijs een halt toe te roepen.

Als maat om vast te stellen of de Patrijs het goed doet in een gebied is het belangrijk om te weten of ze daar in aantal toe- of afnemen. Als je vervolgens wilt weten hoe dit komt is dit echter niet voldoende. Daarvoor zal allereerst achterhaald moeten worden wat de overleving en jongenproductie ter plekke is. Deze worden door verschillende ecologische processen beïnvloed. Het doel van de populatietellingen van Patrijzen is daarom niet alleen het bepalen van het voorkomen en de aantallen, maar ook van de overleving en jongenproductie. Bij de Patrijs is dit goed mogelijk omdat ze gedurende het hele jaar binnen een gebied

van enkele hectaren blijven. De kans is dus klein dat individuen zich over grote afstanden verplaatsen. Door een vergelijking tussen de aantallen aan het begin van het broedseizoen met de aantallen in de nazomer, is niet alleen de overleving van volwassen vogels te schatten, maar ook de jongenproductie. Door de aantallen, overleving en jongenproductie te koppelen aan biotoopkenmerken ter plekke, wordt inzicht verkregen in het belang van de verschillende biotoopkenmerken voor een gezonde populatie. Met die informatie kunnen vervolgens adviezen worden gegeven om het beheer voor Patrijzen te optimaliseren.

In deze handleiding wordt beschreven hoe de populatietellingen dienen te worden uitgevoerd.

Leeswijzer

Na de inleiding worden in hoofdstuk 2 en 3 de opzet van de tellingen en de telmethode beschreven. In hoofdstuk 4 wordt het registreren van perceelkenmerken behandeld. Tot slot wordt in hoofdstuk 5 en Bijlage 1 aangegeven hoe gebieden kunnen worden geclaimd en hoe gegevens kunnen worden ingevoerd.

Zie voor een beknopt overzicht van de veldwerkzaamheden en de herkenning de telflyer.

2. OPZET TELLINGEN

2.1. Telgebied

De populatietellingen zijn gebiedstellingen. Dit betekent dat een gebied systematisch wordt afgezocht. Daarbij kan het voorkomen dat zich in een gebied geen Patrijzen bevinden. *Ook dit is belangrijke informatie, en dient dus te worden doorgegeven* (zie ook box).

Bij de selectie van een telgebied is het belangrijk dat het gebied niet te klein is, om effecten van verplaatsingen te minimaliseren, maar ook niet te groot, aangezien het gehele gebied binnen twee uur geteld dient te worden.

Het gebied mag dan ook niet kleiner zijn dan 25 ha en niet groter dan 200 ha. Voor het claimen van gebieden via de website zie hoofdstuk 5.

2.2. Telperiodes

Er kan in drie verschillende periodes worden geteld:

Voorjaar: 15 februari – 31 maart [verplicht]

Nazomer: 1 – 30 september [verplicht]

Winter: 1 december – 1 februari [wenselijk]

2.2.1. Voorjaar

Om een goede inschatting te kunnen maken van de aantallen paren kan het beste in het voorjaar geteld worden. De Patrijzen zijn dan net gepaard en de roepactiviteit is in die periode het grootst. Daarnaast is het gewas nog kort, wat de zichtbaarheid vergroot. *Voor een goede populatietelling is het dan ook verplicht minimaal éénmaal in de voorjaarsperiode te tellen.*

Daarnaast kunnen in dezelfde periode één of meerdere extra basistellingen worden uitgevoerd, om de waarneemkans verder te

vergroten. Zeker in onoverzichtelijke gebieden worden extra tellingen aangeraden.

Voer een eventuele extra telling bij voorkeur uit binnen 10 dagen na de verplichte telling, zodat de kans groot is dat de Patrijzen zich nog in exact hetzelfde gebied bevinden.

Een andere mogelijkheid voor een extra telling in het voorjaar is een telling waarbij geluid wordt afgespeeld (zie paragraaf 3.2). Patrijzen reageren in het voorjaar namelijk goed op geluid door terug te roepen. De mate waarin ze dat doen is echter variabel. Bovendien is het belangrijk dat de telling in het voorjaar vergelijkbaar is met de telling in de nazomer (zie volgende paragraaf). De telling met geluid is daarom slechts aanvullend op de basistelling(en) en mag ook nooit direct voorafgaan aan een reguliere telling, omdat dit de telresultaten zou beïnvloeden. Een telling met geluid dient dus aansluitend op een reguliere telling plaats te vinden of op een andere (latere) dag. In de praktijk betekent dit dat een aansluitende telling met geluid het beste na een avondtelling kan worden uitgevoerd, omdat na een reguliere ochtendtelling de activiteit van Patrijzen meestal inzakt.

2.2.2. Nazomer

In de nazomer kunnen paren met jongen worden waargenomen. Door ook in deze periode te tellen kan een inschatting worden gemaakt van de jongenproductie in het gebied. Bovendien is dan een vergelijking mogelijk met de aantallen paren die in het voorjaar zijn geteld. Omdat Patrijzen zich slechts over kleine afstanden verplaatsen (binnen enkele hectaren), kan met deze vergelijking een inschatting worden gemaakt van de overleving van Patrijzen tijdens het

Belang nulwaarnemingen

Binnen dit onderzoek wordt een telgebied systematisch afgezocht op Patrijzen. Wanneer tijdens één of meerdere bezoeken geen Patrijzen worden waargenomen dient dit ook te worden doorgegeven. Zo komen behalve positieve gegevens (telgebieden waar Patrijzen voorkomen) ook negatieve gegevens (de zogenaamde nulwaarnemingen) binnen. Zonder nulwaarnemingen worden aantallen overschat en kan geen vergelijking gemaakt worden tussen gebieden waar wel en geen Patrijzen voorkomen. Nulwaarnemingen zijn daarom van essentieel belang om goed onderbouwde uitspraken te kunnen doen.

broedseizoen. Wanneer vervolgens weer in het daaropvolgende jaar in het voorjaar wordt geteld kan ook de winteroverleving worden bepaald. *Het is daarom verplicht om naast de voorjaarstelling minimaal één telling in de nazomerperiode uit te voeren.*

Een probleem in de nazomer kan zijn dat de vogels moeilijk zichtbaar zijn, doordat de vegetatie hoog is. Probeer daarom zoveel mogelijk na de oogst te tellen. Daarnaast is het raadzaam in de nazomerperiode één of meerdere extra basistellingen uit te voeren, om de waarneemkans verder te vergroten. Voer ook hier een eventuele extra telling bij

voorkeur uit binnen 10 dagen na de verplichte telling.

2.2.3. Winter

In de winter komen Patrijzen meestal in groepen voor van één of enkele families. Zeker als er sneeuw ligt, maakt dit het makkelijk om de Patrijzen waar te nemen en te tellen. Eén of meerdere basistellingen in de winterperiode, bij voorkeur met sneeuw, zijn daarom een mooie aanvulling op de eerdere tellingen, om het verloop in aantallen nog beter te kunnen bepalen. Een wintertelling is niet verplicht, maar kan nuttige extra informatie opleveren.

3. TELMETHODE

3.1. Basistellingen

Zoek vanaf wegen of paden elk perceel in zijn geheel af met de kijker of telescoop. Maak bij onoverzichtelijke percelen of bij te grote afstanden tussen wegen af en toe een insteek, na toestemming van de grondeigenaar. Tel tot twee uur na zonsopkomst of vanaf twee uur voor zonsondergang, bij voorkeur met droog en windstil weer en goed zicht, omdat Patrijzen dan het meest actief zijn en dus het beste waar te nemen. Teken waarnemingen in op de veldkaart, en noteer daarbij alle perceelkenmerken (hoofdstuk 4). Maak daarbij onderscheid tussen man, vrouw en juveniel; zie hiervoor de telflyer.

3.2. Avondtelling met geluid (voorjaar)

De avondtelling met geluid vindt alleen in de voorjaarsperiode plaats, tussen zonsondergang en een uur daarna, omdat de roepactiviteit dan het hoogste is.

Leg dezelfde route af als bij de basistellingen en speel om de 300 m het geluid van de roep gedurende één minuut af. Wacht na het afspelen van geluid steeds twee minuten op een reactie. Teken roepende Patrijzen op de veldkaart in, zo mogelijk weer onderscheid makend in man, vrouw of paar en noteer daarbij alle perceelkenmerken.

De roep van de Patrijs is te downloaden van www.jaarvandepatrijs.nl.

4. PERCEELKENMERKEN

Tabel 1 geeft de verschillende keuzes weer voor het bepalen van de perceelkenmerken van het perceel waar de Patrijs wordt waargenomen. Van alle waarnemingen dient per keuzemogelijkheid (Leefgebied, Gewastype, Kruidenrijkdom, Groenbemester, Faunarand, Heg, Beheersituatie) steeds één keuze gemaakt te worden. Bij meerdere mogelijkheden kies je voor de meest voor de hand liggende keuze. Vul bij Faunarand en Heg 'ja' in als de waarneming op een perceel is met een faunarand of heg. Voer bij de categorie 'overig' bij gewastype ook in om

welk type het gaat (bijvoorbeeld gewastype 'Overig, nl boomgaard'). In tabel 2 wordt een toelichting gegeven op de verschillende keuzemogelijkheden.

Voorbeeld van notatie van een waarneming. Patrijs waargenomen in landbouw (Leefgebied), in een akker (Gewastype), kruidenrijk (Kruidenrijkdom), geen groenbemester (Groenbemester), geen faunarand (Faunarand), wel een heg (Heg) en met een zaaddragend gewas (Beheersituatie Akker).

Tabel 1. Categorieën waarmee het perceel waarin de Patrijs zich bevindt worden beschreven. Kies per onderdeel (kleur) alleen de beste optie.

Leefgebied:	Gewastype:	Kruidenrijkdom:	Groenbemester:	Faunarand:	Heg:
-Landbouw (incl. agrarisch natuurbeheer)	-Gras	-Kruidenrijk	-Ja	-Ja	-Ja
-Natuur	-Akker	-Kruidenarm	-Nee	-Nee	-Nee
-Bebouwd/ruraal (oa. Industrierrein, woonwijk)	-Overig, nl...	-Onbekend			
	-N.v.t.				

Beheersituatie:		
Gras	Akker	Overig
-Net ingezaaid, zaden of kiemplantjes te zien	-Net ingezaaid, zaden of kiemplantjes te zien	-Kaal
-Pas gemaaid, gras nog op perceel	-Groen gewas/vegetatie	-Korte vegetatie (<20 cm), bloeiend of zaaddragend
-Korte vegetatie (<20cm)	-Bloeiend en/of zaaddragend gewas/vegetatie	-Korte vegetatie (<20 cm), vegetatief
-Lange vegetatie (>20 cm)	-Stoppel en/of oogstresten	-Lange vegetatie (>20 cm), bloeiend of zaaddragend
-(Zeer recent) beweid	-Bewerkt, kaal	-Lange vegetatie (>20 cm), vegetatief
	-Braak	

Tabel 2. Toelichting op de verschillende categorieën uit tabel 1.

Keuzemogelijkheid	Toelichting
Leefgebied	
Landbouw (incl. agrarisch natuurbeheer)	Alle percelen met agrarisch landgebruik, inclusief agrarisch natuurbeheer, tuinbouw en bollenvelden
Natuur	Alle percelen/gebieden die worden beheerd ten behoeve van de natuur, waaronder weidevogel- en akkerreservaten
Bebouwd/ruraal (o.a. industrieterrein, woonwijk)	Al het stedelijk, bebouwd gebied, inclusief industrieterreinen, maar ook stads- of dorpsparken.
Gewastype	
Gras	Alle typen Grasland, zoals Hooi- en weilanden, maar ook graszaad
Akker	Akkers met voedselgewassen
Overig, nl...	Overig gebied, zoals boomgaard en bollenveld
Kruidenrijkdom	
Kruidenrijk	Aanblik in Zomerhalfjaar met verspreid in perceel veel geel, rood, wit in grasland (paardenbloem, pinksterbloem, boterbloem en/of veldzuring) of wit, geel, rood, blauw in akker (gele ganzenbloem, klaproos, korenbloem)
Kruidenarm	Aanblik groen (geen bloemen of alleen eventueel hier en daar enkele bloemen)
Onbekend	Kruidenrijkdom onbekend, bijvoorbeeld omdat net geoogst/gemaaid is.
Groenbemester	Groenbesters zijn gewassen zoals mosterdzaad, luzerne of klaver, die als tussengewas worden ingezaaid om de bodemvruchtbaarheid te verbeteren. Dit gewas kan tussen het graan (luzerne), of gras (klaver) worden gezaaid, maar ook als zelfstandig gewas, en wordt vervolgens ondergeploegd.
Faunarand	Kruidenrijke rand, eventueel ingezaaid met bloemen, vaak later gemaaid
Heg	Struikenrij, max 1,5 m hoog, bedoeld als perceelafscheiding
Beheersituatie	
Net ingezaaid, zaden of kiemplantjes te zien	Vers ingezaaid perceel, waarbij de zaden of kiemplantjes te zien zijn
Pas gemaaid, gras nog op perceel	Het perceel wordt of is net gemaaid, het gemaaide gras ligt nog op het perceel
Korte vegetatie (<20cm)	De vegetatie is korter dan 20 cm
Lange vegetatie (>20 cm)	De vegetatie is langer dan 20 cm
(Zeer recent) beweid	Het perceel wordt beweid door vee, of is recent beweid geweest (te zien aan afgegraasd gras en
Groen gewas/vegetatie	Het gewas is nog groen en niet volgroeid, kan voorlopig nog niet geoogst worden
Bloeiend en/of zaaddragend gewas/vegetatie	Het gewas staat in bloei en/of is bijna oogstbaar
Stoppel en/of oogstresten	Het gewas is geoogst, maar er staan nog stoppels en/of veel oogstresten
Bewerkt, kaal	Het perceel is geploegd en kaal, (nog) niet ingezaaid (geen zaad te zien)
Braak	Het perceel ligt braak, met vaak veel onkruid, wordt niet gebruikt voor de teelt van gewassen
Korte vegetatie (<20 cm), bloeiend of zaaddragend	De vegetatie is korter dan 20 cm en de meeste planten bloeien of hebben zaad gezet
Korte vegetatie (<20 cm), vegetatief	De vegetatie is korter dan 20 cm en de meeste planten hebben nog geen bloemen/zaad
Lange vegetatie (>20 cm), bloeiend of zaaddragend	De vegetatie is langer dan 20 cm en de meeste planten bloeien of hebben zaad gezet
Lange vegetatie (>20 cm), vegetatief	De vegetatie is langer dan 20 cm en de meeste planten hebben nog geen bloemen/zaad

5. GEBIED CLAIMEN EN INVOER

5.1. Gebied claimen

Voor het claimen van gebieden ga je naar www.jaarvandepatrijs.nl. Nadat je bent ingelogd wordt rechts op het scherm uitgelegd hoe je een telgebied kunt claimen. Nadat je een telgebied hebt geclaimd verschijnt deze links op het scherm en kun je een veldkaart afdrukken of kun je naar de invoer gaan.

5.2. Invoer gegevens

Je kunt ook rechtstreeks via de website www.jaarvandepatrijs.nl naar de invoer. Klik hiervoor op de link 'gegevens invoeren'. Nadat

je bent ingelogd kun je bij het betreffende gebied en jaartal je gegevens invoeren door eerst een bezoek aan te maken en bij dat bezoek op het rondje onder 'zet stip' te klikken. Vervolgens kun je je waarnemingen intekenen door stippen te zetten en de bijbehorende informatie in te vullen.

Een stap voor stap beschrijving van het claimen van gebieden en van de invoer staat beschreven in bijlage 1.

Bijlage 1. Gebied claimen en invoer, stap voor stap

Stap1. Contact leggen

Inloggen op www.jaarvandepatrijs.nl

Voor u aan de slag kunt moet u inloggen op de website van het Jaar van de Patrijs. Hiervoor moet u gebruikmaken van de aan u verstrekte persoonlijke waarnemerscode. Deze code bestaat uit vier letters en twee cijfers, bijv. TEST00

Heeft u nog geen code?

Ga naar www.jaarvandepatrijs.nl

- 1 Klik onderaan de pagina op de link [waarnemerscode aanmaken](#)
- 2 Voer uw gegevens in
- 3 Klik op aanmelden

depatena:

Telmethode

Vrijwilligers wordt gevraagd om deel te nemen aan twee beeld moeten geven over aantallen en broedsucces. De periode:

- van 15 februari - 31 maart 2013
- in de hele maand september 2013

Voorbeeldprojecten

Naast de tellingen willen we gedetailleerd onderzoek d Patrijs te helpen. Daartoe worden, indien mogelijk, voor samenwerking met andere partners.

Downloaden

Via de rechterkolom kun je enkele handige zaken downloaden voor het tellen, de telflyer, de presentatie die op de L

Heb je vragen of wil je leuke wetenswaardigheden door patrijs@sovon.nl

Meedoen

Als je al een waarnemerscode van Sovon hebt, kun je een [gebied claimen](#). Heb je vraag dan snel een [waarnemerscode](#) aan. **2**

Heb je vragen of wil je leuke wetenswaardigheden doorgeven, mail naar patrijs@sovon.nl

Over Sovon

Telprojecten

V

 Jaar van de Patrijs

Sovon Home Jaar van de Patrijs

Registreren

Vraag aub alleen een account aan wanneer u zeker weet dat u nog geen account heeft

Voorletters
bijvoorbeeld "J.P." uit Jacobus P. Thijssen

Voornaam*

Geslacht* Man Vrouw

Tussenvoegsel
bijvoorbeeld 'de' uit de Bruijne

Achternaam*

Huisnummer*

Straat*

Postcode*

Plaats*

Land*

Emailadres*

Telefoon

Mobiele telefoon

Wachtwoord*

Wachtwoord controle*

4

3

Heeft u (intussen) een waarnemercode?

- Ga naar www.jaarvandepatrijs.nl
- 2** Ga naar [gegevens invoeren](#) (rechtsboven)

onder kopje 'Links') of [claimen gebieden](#) (rechtsboven onder kopje 'Links' of onderaan pagina onder 'meedoen')

Internet Explorer

/jaar-van-de-patrijs

Jaar van de Patrijs | Sovon.nl

 Sovon

Actueel Onderzoek Vogelinfo Publicaties Over Sovon Steun ons [inloggen](#) [registreren](#)

Home - Jaar van de Patrijs [this site in english](#)

Jaar van de Patrijs

Periode Hele jaar **2013 Jaar van de Patrijs**

Zie ook
Alle telprojecten »

Coördinator(en)
Wolf Teunissen

Links
Vogelbescherming »
[Gegevens invoeren](#) » **2**
[Claim je telgebied](#) »

Soorten
Patrijs

The screenshot shows the 'Meedoen' section of the Sovon website. At the top, there is a green banner with the text: 'Als je al een waarnemerscode van Sovon hebt, kun je een gebied claimen. Heb je nog geen waarnemerscode, vraag dan snel een waarnemerscode aan.' The word 'gebied claimen' is highlighted with a red box and a red number '2' above it. Below the banner are icons for printing, email, and social media (Facebook, LinkedIn, Twitter).

Below the banner is the 'Jaar van de Patrijs' section. It features a logo of a bird and a navigation bar with 'Sovon Home' and 'Jaar van de Patrijs'. The main content is the 'Inloggen' (Login) form, which has a yellow header. The form contains three input fields: 'Gebruikersnaam (waarnemerscode)' with a red box and a red number '3' to its right; 'Wachtwoord' with a red box and a red number '4' to its right; and a 'login' button with a red number '5' to its right. Below the form, there is a link for 'Wachtwoord vergeten?' and a link for 'Nog geen account, u kunt zich dan Aanmelden'.

3 Voer uw **waarnemercode** in

4 Voer uw **wachtwoord** in

5 Klik op de login knop

- Wanneer u voor het eerst wilt inloggen bestaat uw wachtwoord uit de vier cijfers van uw postcode. Vul deze vier cijfers in bij

wachtwoord. Via een email wordt binnen een half uur een wachtwoord gestuurd. Met behulp van uw waarnemercode en het nieuwe wachtwoord kunt u online tellingen doorgeven.

- Meer informatie staat onder de knop **Hulp en instructie**.

Stap 2. Aan de slag

Claimen gebieden

Om een gebied te kunnen tellen dient dit eerst te worden ingetekend en geclaimd, zodat bekend is in welk gebied geteld is en om te voorkomen dat er dubbel wordt geteld.

Na inloggen krijgt u rechts de mogelijkheid om uw gebied aan te maken:

1 Zoom voldoende in zodat het gebied

goed kan worden ingetekend. Dit kan door op de + of - te klikken en door de kaart met de pijltjes of door te slepen te verschuiven.

2 Onder 2 wordt beschreven hoe het gebied dient te worden omgrenst en opgeslagen.

3 Geef het gebied een naam.

4 En sla op.

Meld uw gebied nu aan

Teken het gebied wat u wilt tellen in via het onderstaande kaartje.

- Zoom voldoende in op de kaart zodat uw doelgebied goed zichtbaar is.
- Teken uw gebied door met de muis te klikken op de kaart.
- Klaar met tekenen, dubbelklik dan op het laatste punt.
- Het gebied wijzigen kan door 1x op het gebied te klikken, u kunt nu de stippen verschuiven.
- Geef uw gebied een naam en klik op opslaan.

2

Het gebied komt dan links beschikbaar, u kunt daar veldkaartjes afdrucken en/of uw waarnemingen invoeren.

Gebiedsnaam:

Koudekerke - Zwaanweg eo

3

opslaan

4

Uw telgebied is nu aangemaakt en door u geclaimd en verschijnt op dezelfde pagina links bij de telgebieden.

Door op **veldkaart** te klikken, kan een veldkaart worden gemaakt en afgedrukt. Maak de kaartkeuze (formaat en ondergrond), sla de kaart op als PDF en maak afdrucken.

Jaar van de Patrijs

Meld uw gebied nu aan

Welkom op de invoersite voor de populatietellingen van de Patrijs.

Leuk dat je mee wilt doen! Voor de tellingen dien je een gebied uit te zoeken en dit minimaal twee keer in het jaar volledig te tellen; één keer in de periode 15 februari - 31 maart, en één keer in de maand september (zie de handleiding).

Hiernaast kun je je telgebied selecteren. Een telgebied dient minimaal 25 ha en maximaal 200 ha groot te zijn. Na een gebied aangemeld te hebben kun je het veld in om te tellen. Vervolgens kun je je waarnemingen weer op deze site invoeren. Hoe dit in zijn werk gaat staat uitvoerig in de handleiding beschreven.

Uw gebieden

#	Plotnaam	
1.	Koudekerke - Zwaanweg eo	<div style="display: flex; gap: 5px;"> <div style="border: 1px solid gray; padding: 2px;">veldkaart</div> <div style="border: 1px solid gray; padding: 2px;">invoeren</div> <div style="border: 1px solid gray; padding: 2px;">verwijder</div> </div>

Gebiedsnaam:

opslaan

Naar telgebied en jaartal

Na inloggen, of aanmaken telgebieden, verschijnen uw telgebieden met daarachter twee knoppen; 'veldkaart' en 'invoeren'.

Door aanklikken van **invoeren** verschijnt een overzicht van jaren waarin geteld wordt, aangezien ook ná 2013 geteld kan worden. Hier kan ook een nieuw jaar toegevoegd

worden, door het gewenste jaartal in te vullen en op toevoegen te klikken (1). Klik op **invoeren** bij het relevante jaar (2) om naar de invoer van de gegevens van dat jaar te gaan.

Ontbreken telgebieden of staan er onjuistheden in de lijst, geef dat door aan Sovon via patrijs@Sovon.nl.

Invullen bezoekinformatie

Waarnemingen worden per bezoek ingevoerd op een lege kaart.

Klik op **nieuw bezoek** (1), waarna de **datum** en **bezoektijden** (2) van het eerste bezoek kunnen worden ingevuld.

Selecteer de sneeuwbedekking door naast (selecteer) (3) op het pijltje omlaag te klikken (verplicht, anders kunt u het bezoek niet toevoegen). Geef door middel van een vinkje aan of **geluid** is afgespeeld bij de telling (4, alleen relevant in het voorjaar, bij een extra avondtelling). Indien weersomstandigheden het veldwerk bemoeilijken, vink dan **Ongunstige telomstandigheden** (5) aan en beschrijf bij de opmerkingen wat het probleem was (regen, mist, harde wind e.d.). Breng zo nodig

een vervangend bezoek.

Vergeet niet knop Toevoegen (6) aan te klikken, anders gaan de gegevens verloren.

Opgeslagen gegevens per bezoek kunnen gecorrigeerd worden door op **bewerk** te klikken.

NB. Via **Bekijk de totalen** komt u in de lijst met ingevulde gegevens. Door aldaar **Terug** aan te klikken komt u weer bij de bezoekinformatie.

Voer uw waarnemingen bij voorkeur direct na elk bezoek in. Kort na het veldbezoek heeft u immers nog paraat wat er precies is waargenomen en bovendien voorkomt u een lange zit achter de computer aan het einde van het seizoen. Deze gegevens worden opgeslagen en kunnen tijdens het seizoen altijd online bekeken en bewerkt worden.

Naar invoer waarnemingen

Nadat een bezoek is aangemaakt kunnen de waarnemingen worden ingevoerd via **Zet stippen**.

#	Datum	Begintijd	Eindtijd	Gunstig	Bewerk	Verwijder	Soorten en aantallen
1	13-3	07:30	10:00	zonop	bewerk	wis	Zet stippen

Een plot staat standaard op **Geen waarnemingen**. Indien u geen Patrijzen heeft waargenomen hoeft u verder dus niets te doen. Het is echter wel belangrijk dat de gebrachte bezoeken worden geregistreerd, zodat bekend is dat in

het plot tijdens deze bezoeken geen Patrijzen zijn waargenomen.

Heeft u wel Patrijzen waargenomen, klik dan op het rondje onder **Zet stip**.

#	euring	species	totaal aantal in plot	aantal buiten plot	zet stip	geen waarnemingen	
1	3670	Patrijs			☐	☒	PDF

Heeft u per ongeluk stippen in het verkeerde plot of bij het verkeerde bezoek ingetekend: ga naar **geen waarnemingen** en klik rondje/kruisje aan (1). De vraag 'Alle stippen van

Patrijs verwijderen en aangeven dat deze soort niet is vastgesteld?' verschijnt dan. Klik op **OK** en de waarnemingen worden verwijderd (2).

#	euring	species	totaal aantal in plot	aantal buiten plot	zet stip	geen waarnemingen	
1	3670	Patrijs	1		☐	☒	1 PDF

Bericht van webpagina

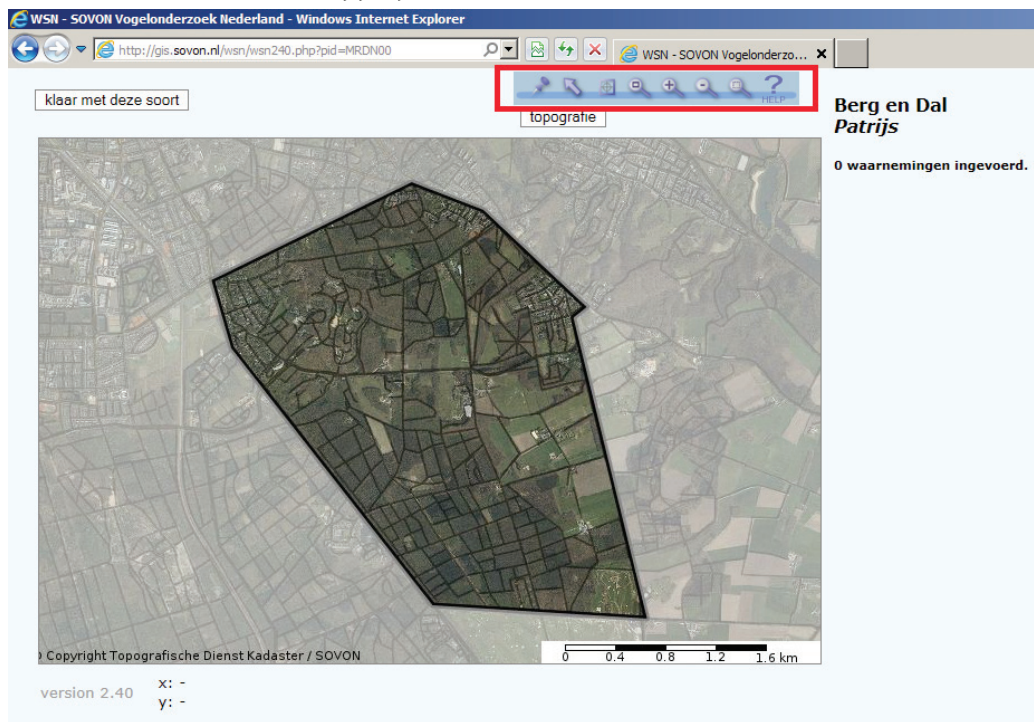
 Alle stippen van Patrijs verwijderen en aangeven dat deze soort niet is vastgesteld?

2

Met de **PDF**-knop kan een kaart van dit bezoek gemaakt en afgedrukt worden.

Stap 3. Invoer waarnemingen

Nadat op de knop **zet stip** in de lijst is geklikt verschijnt de kaart van het telgebied op het scherm. Bovenaan staat een rijtje symbolen.

Gereedschap en symbolen

Wat zijn de mogelijkheden en wat is de betekenis van de symbolen?

- 1 **Zet stip:** Wanneer deze knop geactiveerd is kunnen nieuwe waarnemingen van de betreffende vogelsoort op kaart worden aangeklikt. De knop is actief bij openen van de kaart.
- 2 **Selecteer bestaande stip:** Met deze knop kan een bestaande stip worden geselecteerd. De bij die stip behorende informatie kan vervolgens worden aangepast of de waarneming kan worden verwijderd.
- 3 **Bepaal nieuw kaartmiddelpunt:** Met deze knop kan een nieuw kaartmiddelpunt worden bepaald. Klik op de kaart en verschuif het kaartmiddelpunt. Ook een ingezoomde kaartselectie (zie 7) kan worden verschoven en bovendien worden vastgehouden voor de volgende vogelsoort.
- 4 **Maximaal uitzoemen:** Wanneer deze knop wordt aangeklikt zal de kaart uitzoemen tot de omtrek van het telgebied (meestal formaat zoals bij aanvang).
- 5 **Inzoomen:** Klik op de kaart om op die plek 1 niveau in te zoomen. Dit kan desgewenst verschillende keren achtereen worden gedaan.
- 6 **Uitzoomen:** Klik op de kaart om uit te zoomen.
- 7 **Inzoomen door middel van selectiekader:** Wanneer op de kaart wordt geklikt en de linkermuisknop wordt vastgehouden zal er een kader zichtbaar worden. Als de linkermuisknop wordt losgelaten zal het nieuwe kaartbeeld de omtrek van het getekende kader laten zien (voorbeeld volgende pagina).

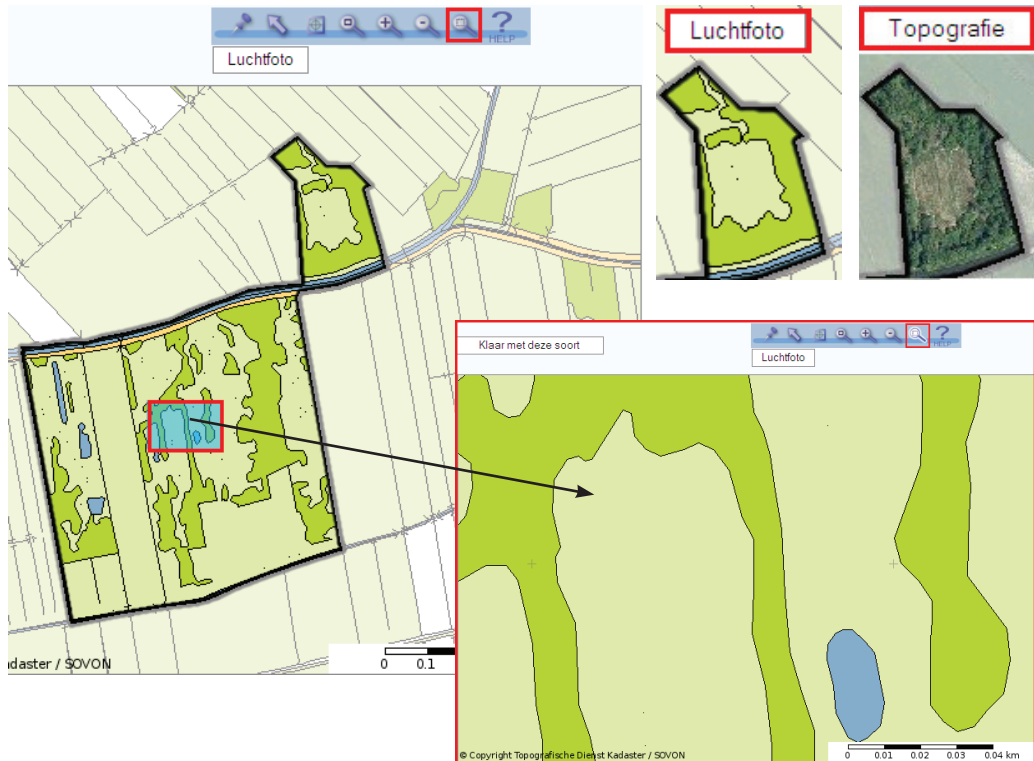
Het ingezoomde selectiekader kan worden verschoven (zie 3).

Kaartondergrond en inzoomen

Van elk telgebied zijn ondergronden in de vorm van een luchtfoto of topografische kaart beschikbaar. In de figuur (en op uw scherm) staat **Luchtfoto** bij een topografische kaart en **Topografie** bij een luchfotobeeld. Indien de

topografische kaart als ondergrond zichtbaar is en u wilt deze inruilen voor de luchtfoto: klik op **Luchtfoto** (want Topografie is dan immers in beeld) en de luchtfoto verschijnt, en andersom.

Een nauwkeurige plaatsbepaling van uw waarnemingen is erg belangrijk. Gebruik daartoe de onder 5 en 7 genoemde inzoomopties of kies voor Topografie of juist Luchtfoto.

Nauwgezet en systematisch werken is belangrijk.

Twijfelgevallen in het veld oplossen: Was het dezelfde vogel, mannetje of vrouwtje?

Elke waarneming (stip) wordt beschouwd als een waarneming van een andere vogel.

Waarnemingen direct na elk bezoek invoeren.

Waarnemingsplaats precies intekenen.

Stippen zetten

Maak knop 1 (**zet stip**, zie stap3 symbool 1) door middel van aanklikken actief en ga met de muis naar de plaats waar de stip gezet moet

worden. Klik kort op die plaats en de stip is gezet (in blauw). Rechts naast de kaart zijn nu invoervakjes en knoppen zichtbaar.

- 1 De waarneming (stip) is gezet en gevraagd wordt de bijbehorende gegevens in te vullen. Bij het zetten van de volgende stip verandert de blauwe stip in een rode stip en wordt de nieuwe stip blauw. Het aantal gezette stippen wordt bijgehouden.
- 2 Hier dient aangegeven te worden om hoeveel individuen het gaat, van welk geslacht en welke leeftijd. Vul bij een paar een 1 bij mannetjes en een 1 bij vrouwtjes in. In de nazomer en winter kunnen ook jongen geteld worden. Vul dan het aantal jongen in bij juvenielen. Indien van één of meerdere individuen niet duidelijk is of het hier om een mannetje, vrouwtje of juveniel gaat vul je dit aantal onbekende individuen in bij onbekend.
- 3 **Leefgebied:** Kies hier door op het pijltje rechts te klikken of het om Landbouw, Natuur of Bebouwd gebied gaat

Leefgebied	kies
Gewastype	kies
Kruidenrijkdom	Landbouw (incl agrarisch natuurbh).
Groenbemester	Natuur
	Bebouwd / ruraal
	kies

- 4 **Gewastype:** Kies hier door op het pijltje rechts te klikken of het om Gras, Akker, Overig of N.v.t. gaat. Bij de optie Overig dient bij de opmerkingen te worden aangegeven waar het om gaat, bijvoorbeeld bollenveld, boomgaard of heide. Bij bebouwd gebied kan niet worden gesproken van een gewastype, in dat geval wordt hier N.v.t ingevuld.

Gewastype	kies
Kruidenrijkdom	kies
Groenbemester	Gras
Faunarand	Akker
	Overig (vul in in opmerkingen)
	N.v.t.

- 5 **Kruidenrijkdom:** Kies hier door op het pijltje rechts te klikken of het om een kruidenrijk of kruidenarm perceel gaat. Wanneer dit niet te zien is (bijvoorbeeld doordat een perceel net gemaaid is) wordt 'onbekend' ingevuld.
- 6 **Groenbemester, Faunarand en Heg:** Geef bij deze drie onderdelen aan of zich op het perceel een groenbemester, faunarand en/of heg bevindt (ja/nee/onbekend).
- 7 **Beheersituatie:** Kies hier voor de beheersituatie waarin het perceel zich bevindt. De opties voor beheersituatie zijn verschillend voor gras, akker en overig. Let er dus op dat de keuze overeenkomt met de keuze onder 4, **Gewasttype**.
- 8 **Opmerking:** Toelichting op waarneming voor eigen gebruik, maar ook de toelichting op optie Overig onder 4, **Gewasttype**.
- 9 **Wijzigingen opslaan:** Na invullen van vakjes 2 t/m 8 moet **Wijzigingen opslaan** worden aangeklikt om de ingevoerde waarden op te slaan. **NIET VERGETEN**
- 10 **Wis deze stip:** Knop om een verkeerd geplaatste stip te verwijderen. Is de stip nog blauw, dan werkt **Wis stip** meteen. Is de stip al een kruisje, dan die waarneming eerst met knop **Selecteer stip** aanwijzen, de stip wordt blauw (ga hierbij precies op de goede plek staan; inzoomen helpt daarbij) en dan met **Wis stip** verwijderen.
- 11 **Automatisch wijzigingen opslaan aan of uit:** Staat deze knop op **aan** dan hoeft na aanpassingen in de vakjes 1 t/m 8 de knop **Wijzigingen opslaan** NIET aangeklikt te worden. Dit werkt per waarneming en bespaart het zetten van één keer klikken op **Wijziging opslaan**.

Waarnemingen per bezoek afwerken

Na het invoeren van alle waarnemingen van een bezoek (bijv. 13 maart) de knop **Klaar met deze soort** aanklikken.

The screenshot displays a web-based interface for managing field observations. At the top left, a button labeled "klaar met deze soort" is highlighted with a red border. The central part of the screen features a topographic map of a field, with a black outline defining the field's boundary. Three red dots are scattered across the field, representing individual observations. To the right of the map, a sidebar contains the following information: the location "Berg en Dal Patrijs", the status "3 waarnemingen ingevoerd.", and two green indicators: "opgeslagen" and "wijzigingen opgeslagen". Below the map, a scale bar shows distances from 0 to 1.6 km. At the bottom left, the text "Copyright Topografische Dienst Kadaster / SOVON" and "version 2.40" are visible, along with "x: -" and "y: -" coordinates.

Als alle waarnemingen van het eerste bezoek (boven in de lijst) teruggedaan worden naar stap 2 om een nieuw bezoek aan te maken.

[terug](#) Sortering van de soorten: **taxonomisch** Excel Download:

Invoer soorten en aantallen voor plot 6 (Berg en Dal) - 23-7-2012.

Opmerking: Getallen tussen haakjes zijn waarnemingen buiten de plotgrenzen.

#	euring	species	totaal aantal in plot	aantal buiten plot	zet stip	geen_waarnemingen	
1	3670	Patrijs	4		☐	☒	PDF

Alle soortkaarten in 1x afdrukken naar PDF [afdrukken](#)

Lege veldkaart afdrukken naar PDF [afdrukken](#)

Stap 4. Totalen en uitkomsten

Bezoekenlijst met totalen

In het scherm met de bezoeken kan via de knop [Bekijk de totalen](#) worden bekeken wat is ingevoerd. Boven in de lijst staan bezoektijden, bezoeknummer en bezoekttype. Per bezoek is het aantal ingevoerde waarnemingen in het telgebied aangegeven.

[naar beheer](#) [Veldkaart afdrukken](#)

plotnummer: 6
 plotnaam: Berg en Dal
 jaar: 2012
 teller: MRDN00

[Bekijk de totalen](#)

Overzicht ingevoerde bezoeken

#	datum	starttijd	eindtijd	gunstig	bewerk	verwijder	soorten en aantallen
1	23-7	16:00	18:00		bewerk	wis	Zet stippen
2	12-9	08:00	11:00		bewerk	wis	Zet stippen

[nieuw bezoek](#)

#	euring	species	23-7 16:00 18:00	12-9 8:00 11:00	totaal aantal aantal buiten in plot	
			bezoeknr	1	2	
1	3670	Patrijs	4	5	9	PDF

De lijst kan als Excel-tabel worden gedownload door op [Excel Download](#) boven de tabel te klikken.

Excel Download:

Afdrukken kaarten

De waarnemingen kunnen op kaart bekeken en geprint worden door op de knop **PDF** (1) te klikken of door onderaan de pagina op de knop **Alle soorten in één keer afdrukken naar PDF** te klikken (2). Om de kaarten te kunnen bekijken

of opslaan moet wel Adobe Acrobat Reader geïnstalleerd zijn. In het scherm **Afdrukken kaarten** kan gekozen worden uit diverse opties voor papierformaat en ondergrond. Klik daarna op **maak pdf** (3).

terug Sortering van de soorten: taxonomisch Excel Download:

Invoer soorten en aantallen voor plot 6 (Berg en Dal) - 23-7-2012.

Opmerking: Getallen tussen haakjes zijn waarnemingen buiten de plotgrenzen.

#	euring	species	totaal aantal in plot	aantal buiten plot	zet stip geen_waarnemingen	
1	3670	Patrijs	4	0	☐	PDF 1

Alle soortkaarten in 1x afdrukken naar PDF **afdrukken** 2

Lege veldkaart afdrukken naar PDF **afdrukken**

SOVON Vogelonderzoek Nederland - Windows Internet Explorer

http://s1.sovon.nl/inloggen/wsn/wsn_pdf_startphp.asp

Afdrukken kaarten

Papierformaat: A4

Weergave kaart buiten plot: transparant

Ondergrond: kleuren topografie

Territoriumstippen afdrukken: ja als stip

Maak pdf 3

Sluit dit scherm

Na het aanklikken van **download de pdf** kan gekozen worden voor **Openen** van de kaart op het scherm of **Opslaan** in uw computer.

Kaarten worden nu naar een PDF bestand geschreven die u kunt downloaden wanneer het proces is afgerond.

Klaar met Berg en Dal **download de pdf** (1 soorten)

Patrijs_2012_SOV....pdf (4,46 MB) gis.sovon.nl ✕

Openen **Opslaan** Annuleren

Stap 5. Beheer module

Alleen de hoofdteller van het telgebied kan in de beheer module

Klik op **naar beheer** op de pagina met het *Overzicht ingevoerde bezoekdata* (zie Stap 2) en u komt in de gebiedenlijst autoclustering.

Hier kan op een jaar of project gefilterd worden.

The screenshot shows a button labeled 'naar beheer' in a red box. Below it, project details are listed: plotnummer: 6, plotnaam: Berg en Dal, jaar: 2012, teller: MRD00. A 'Bekijk de totalen' button is also present. To the right, a table titled 'Overzicht ingevoerde bezoeken' is shown with columns: #, datum, starttijd, eindtijd, gunstig, bewerken, verwijderen, and soorten en aantallen. The table contains two rows of visit data. Below the table is a 'nieuw bezoek' button.

Met de knop **Beheer** in de regel van het gewenste telgebied komt u in de beheer module van het telgebied waarvan u hoofdteller bent.

Ontbreekt de knop **beheer**, dan bent u in dat telgebied geen hoofd-, maar medeteller.

The screenshot shows a filter section with 'filter op jaar' set to 2012 and 'Filter op project' set to 'kies'. Below is a table with columns: #, project, jaar, plotnummer, rechten, regio, soorten, stippen, bezoeken, invoeren, PDF, and beheer. The table lists four projects. The 'beheer' button in the last row is highlighted with a red box.

In de beheer module is het volgende mogelijk:

- 1 Door op **download veldkaart als PDF** te klikken kunt u een veldkaart afdrukken met de gewenste ondergrond e.d. (zie stap 2, p13).
- 2 **Download shapefiles met de data van dit gebied:** Shapefiles zijn speciale bestanden, te gebruiken in een geografisch informatie systeem (gis). Natuurbeheerorganisaties e.d. maken hier gebruik van. Kies **jaar & download**, vul het gewenste **jaar** in en klik op **download**. Kies voor **Openen** of **Opslaan**. Shapefiles worden geleverd in WinZipFiles.

The screenshot shows the 'Downloaden' section with a 'Download veldkaart als PDF' button and a 'Download shapefiles met de data van dit gebied:' section. A dropdown menu is set to '2011' and a 'download' button is highlighted with a red box. A red arrow points to a 'Bestand downloaden' dialog box. The dialog box asks 'Wilt u dit bestand openen of opslaan?' and shows file details: Naam: 252_9870_2011_export_SOVON_wsn.zip, Type: WinZip File, 5,16 kB, Van: gis.sovon.nl. The 'Openen' and 'Opslaan' buttons are highlighted with red boxes.

- 3 **Verwijder autocluster resultaten.** Deze knop is voor de populatietellingen van de Patrijs niet relevant.
- 4 **Maak KML:** dit is een bestand met geografische data voor het programma Google Earth.
- 5 en 6 Hier kan een nieuwe (mede)teller worden toegevoegd door de waarnemercode van die persoon in te vullen (geen waarnemercode bekend, vraag het Sovon: helpdesk@sovon.nl) en de gebruiksrechten. Er kan een recht gegeven worden voor **schrijven** (de medeteller kan gegevens invullen, corrigeren etc.), voor **lezen** (gegevens bekijken), een **volledig** recht

terug 7

Beheer module voor: 6 Berg en Dal

Downloaden

Download veldkaart als **PDF** 1

Download shapefiles met de data van dit gebied
Download

Andere opties 2

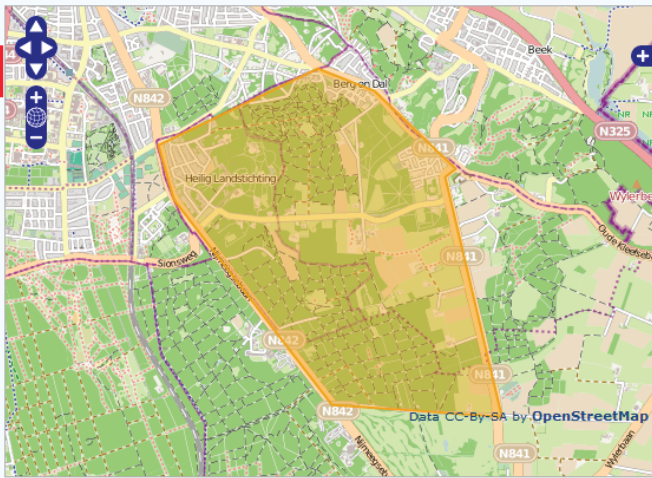
Verwijder autocluster resultaten 3

jaar: kies reset

Maak KML 4

jaar: kies
verstuur

gebiedskaart

Medetellers

#	Medetellers	Naam	rechten
Geen medetellers			

Nieuwe teller toevoegen 5

rechten: schrijven 6

(schrijven en zelf rechten uitgeven) en **geen rechten**. Na klikken op **toevoegen nieuwe teller** worden gegevens vastgelegd.

rechten

schrijven
volledig (incl rechten geven)
lezen
geen rechten (wel in tellerlijst)

rechten: schrijven

toevoegen nieuwe teller

- 7 Via de knop **Terug** komt u in de gebiedenlijst en aldaar met de knop **Invoer** in de regel van het gewenste telgebied gaat u naar de beginpagina met bezoekdata.

Handleiding Populatietellingen Patrijs

Sinds de jaren zeventig is de patrijzenstand met ruim 95% afgenomen. Sovon en Vogelbescherming Nederland willen daar verandering in aanbrengen en hebben daarom 2013 uitgeroepen tot het Jaar van de Patrijs. Naast het uitvoeren van beheermaatregelen willen we ook meer inzicht krijgen in de mogelijke oorzaken van die achteruitgang. Dit doen we onder andere door middel van populatietellingen. Hiermee hopen we zoveel mogelijk gegevens over de Patrijs te verzamelen en deze vervolgens gebruiken om een selectie te maken van maatregelen die het meest kansrijk zijn om de achteruitgang van de Patrijs een halt toe te roepen.

Het doel van de populatietellingen van Patrijzen is niet alleen het bepalen van het voorkomen en de aantallen, maar ook van de overleving en jongenproductie. In deze handleiding wordt beschreven hoe de populatietellingen dienen te worden uitgevoerd.

Jaar van....

Sovon en Vogelbescherming zetten jaarlijks een vogelsoort extra in de belangstelling. Tellers kunnen dan een belangrijke bijdrage leveren aan meer kennis omtrent het voorkomen en de biotoeisen van de betreffende vogelsoort. Kennis die bijvoorbeeld gebruikt kan worden om gerichte beschermingsmaatregelen op te zetten. Zo is er een Jaar van de Scholekster, de Boerenzwaluw en de klauwieren geweest. In 2013 staat een verdwijnende soort van het boerenland centraal in het Jaar van de Patrijs.

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen

T (024) 7 410 410

E patrijs@sovon.nl
I www.jaarvandepatrijs.nl